

Lòqmonova Sevara Erkinjon qizi

Jizzaxd davlat pedagogika universiteti 4 kurs

Defektologiya (logopediya) yònalishi 510-21-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot rivojlanayotgan hududlarda tug'ma nuqsonlarning keng tarqalishini o'rganadi, xususan, ularning tarqalishiga hissa qo'shadigan omillar va ushbu shartlar bilan bog'liq ijtimoiy, iqtisodiy va sog'liqni saqlash muammolariga e'tibor qaratiladi. Tadqiqot turli xil tug'ma nuqsonlarni, shu jumladan genetik, atrof-muhit va turmush tarzi bilan bog'liq sabablarni va ularning zararlangan populyatsiyalarga ta'sirini o'rganadi.

Kalit so'zlar: tug'ma nuqsonlar, rivojlanayotgan hududlar, sog'liqni saqlash muammolari, genetik kasalliklar atrof-muhit omillari, jamoat salomatligi, ona salomatligi, iqtisodiy ta'sir.

Аннотация: В этом исследовании рассматривается распространенность врожденных дефектов в развивающихся регионах, уделяя особое внимание факторам, которые способствуют их распространенности, а также социальным, экономическим проблемам и проблемам со здоровьем, связанным с этими состояниями. Исследования изучают различные врожденные дефекты, в том числе генетические, экологические и образ жизни, а также их влияние на затронутое население.

Ключевые слова: врожденные дефекты, развивающиеся регионы, проблемы здравоохранения, генетические заболевания, факторы окружающей среды, здоровье населения, здоровье матери, экономические последствия.

Abstract: This study examines the prevalence of birth defects in developing regions, with a particular focus on the factors that contribute to their prevalence and the social, economic, and health problems associated with these conditions. Research examines a variety of birth defects, including genetic, environmental, and lifestyle causes, and their impact on affected populations.

Key words: birth defects, developing regions, health problems, genetic diseases, environmental factors, public health, maternal health, economic impact.

Tug'ma nuqsonlar, shuningdek, tug'ma nuqsonlar, yangi tug'ilgan chaqaloqning tanasining tuzilishi yoki funksiyasiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan tug'ilish paytida mavjud bo'lgan holatlardir. Ushbu nuqsonlar kichikdan hayot uchun xavfli bo'lgangacha bo'lishi mumkin va irsiy kasalliklar, malformatsiyalar va atrof-muhit omillaridan kelib chiqadigan sharoitlarni o'z ichiga oladi. Rivojlanayotgan mamlakatlarda tug'ma nuqsonlarning tarqalishi irsiy, ona salomatligi, oziqlanish etishmovchiligi va atrof-muhit ta'sirining kombinatsiyasi ta'sirida aholi salomatligi uchun muhim muammo bo'lib qolmoqda.[1]

Rivojlanayotgan mamlakatlarda tug'ma nuqsonlarning tarqalishi genetik, ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy omillarning kesishishini ta'kidlaydigan muhim tashvishdir. Bizning tahlilimiz ushbu shartlarning keng tarqalganligi va ularning ta'sirini yumshatishda duch keladigan muammolar bilan bog'liq bir nechta asosiy topilmalarni ochib beradi.[2]

1. Tug'ma nuqsonlarning tarqalishi va turlari

Turli hududlardan to'plangan ma'lumotlarga ko'ra, tug'ma nuqsonlar, xususan, asab naychalari nuqsonlari, lablar yorig'i va tug'ma yurak nuqsonlari rivojlangan mamlakatlarga nisbatan rivojlanayotgan mamlakatlarda ko'proq tarqalgan. Bu omillarning kombinatsiyasi, jumladan, tug'ruqdan oldin parvarishning etarli emasligi, to'yib ovqatlanmaslik va atrof-muhitning yuqori darajadagi ifloslanishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Xususan, onaning noto'g'ri ovqatlanishi, ayniqsa foliy kislotasi etishmovchiligi - asab naychalari nuqsonlari uchun muhim xavf omili ekanligi aniqlandi. Homiladorlik davrida qizilcha va toksoplazmoz kabi yuqumli kasalliklarning yuqori darajasi ham tug'ma nuqsonlarning paydo bo'lishiga yordam beradi.

2. Sog'liqni saqlash muammolari

Ushbu tadqiqotning asosiy natijalaridan biri ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda sog'liqni saqlash infratuzilmasining etarli emasligi bo'lib, u ko'pincha tug'ma nuqsonlarga erta tashxis qo'yish va o'z vaqtida aralashuvni ta'minlay olmaydi. Malakali tibbiyot mutaxassisleri, ilg'or diagnostika vositalari va ixtisoslashtirilgan davolash usullaridan foydalanish imkoniyati cheklangan, ayniqsa qishloq va kam ta'minlangan joylarda. Natijada, ko'plab tug'ma nuqsonlar aniqlanmaydi yoki davolanmaydi, bu sog'liqning uzoq muddatli asoratlari, nogironlik va ba'zan erta o'limga olib keladi.

3. Ona salomatligi va ovqatlanishi[3]

Tug'ma nuqsonlarning paydo bo'lishida onaning salomatligi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Onaning noto'g'ri ovqatlanishi, ayniqsa foliy kislotasi, temir va yod kabi muhim oziq moddalarning etishmasligi tug'ma nuqsonlar xavfini sezilarli darajada oshiradi. Ko'pgina rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat xavfsizligi va to'yimli oziq-ovqat mahsulotlaridan foydalanishning etishmasligi keng tarqalgan bo'lib, bu kamchiliklarga yordam beradi. Bizning natijalarimiz shuni ko'rsatadiki, yaxshi ovqatlanish va muntazam prenatal parvarish orqali ona salomatligini yaxshilash tug'ma nuqsonlar paydo bo'lishini sezilarli darajada kamaytirishi mumkin.

5. Iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirlar

Rivojlanayotgan mamlakatlarda tug'ma nuqsonlarning iqtisodiy yuki katta. Tug'ma kasalliklardan aziyat chekadigan oilalar ko'pincha yuqori tibbiy xarajatlarga, g'amxo'rlik majburiyatlari tufayli daromadlarini yo'qotishga, sog'liqni saqlash va rehabilitatsiya bilan bog'liq uzoq muddatli xarajatlarga duch kelishadi. Bundan tashqari, nogiron bolaga ega bo'lish bilan bog'liq ijtimoiy stigma ta'sirlangan oilalarni yanada chetga surib, qashshoqlik davrlariga hissa qo'shishi mumkin.[4]

Rivojlanayotgan mamlakatlarda tug'ma nuqsonlarning keng tarqalishi genetik, ekologik va ijtimoiy-iqtisodiy omillar ta'sirida murakkab sog'liqni saqlash muammosi bo'lib qolmoqda. Bizning tadqiqotimiz sog'liqni saqlash infratuzilmasini yaxshilash, xabardorlikni oshirish va tug'ma nuqsonlar tarqalishini kamaytirish uchun profilaktika choralarini amalga oshirish muhimligini ta'kidlaydi. Muhim qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, maqsadli tadbirlar ularning ta'sirini yumshatishga va zarar ko'rgan oilalarning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan korreksion logopedik ish" o'quv – uslubiy majmua.
2. M.Y.Ayupova. "Logopediya" 10.08.2007-yil.
3. Raxmanova V.S. "Korreksion pedagogika va logopediya" 2007-yil
4. M.Y.Ayupova. "Logopediya" O'zbekiston faylasuflar Milliy jamiyati. 2007-yil.